Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki w Gaszowicach

Diagnoza
w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych

Wrzesień 2023r.

1. Podstawa prawna

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.

2. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka – podstawy teoretyczne

Przez **czynniki chroniące** należy rozumieć indywidualne cechy i zachowania uczniów, cechy środowiska społecznego i efekty ich wzajemnego oddziaływania, których występowanie wzmacnia ogólny potencjał zdrowotny ucznia i zwiększa jego odporność na działanie czynników ryzyka.

Najważniejsze czynniki chroniące:

- silna więź emocjonalna z rodzicami,
- zainteresowanie nauką szkolną,
- regularne praktyki religijne,
- poszanowanie prawa, norm, wartości i autorytetów społecznych,
- przynależność do pozytywnej grupy.

Przez **czynniki ryzyka** należy rozumieć indywidualne cechy i zachowania uczniów, cechy środowiska społecznego i efekty ich wzajemnego oddziaływania, które wiążą się z wysokim prawdopodobieństwem wystąpienia zachowań ryzykownych stanowiących zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, zdrowia, bezpieczeństwa lub funkcjonowania społecznego.

Najistotniejsze czynniki ryzyka związane ze szkołą to:

- przemoc rówieśnicza,
- odrzucenie przez rówieśników,
- słaba więź ze szkołą,
- niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli),
- destrukcyjna grupa rówieśnicza,
- niepowodzenia szkolne.

Zachowania ryzykowne (inaczej problemowe) to różne zachowania podejmowane przez dzieci i młodzież, które zagrażają ich zdrowiu fizycznemu i psychicznemu, a także są niezgodne z normami społecznymi.

Najczęstsze zachowania ryzykowne to:

- używanie substancji psychoaktywnych (palenie tytoniu, picie alkoholu, upijanie się, zażywanie narkotyków, używanie leków psychotropowych),
- przedwczesna aktywność seksualna,
- zachowania agresywne, przemoc, cyberprzemoc,
- zagrożenia behawioralne związane z nadmiernym korzystaniem z telefonu, graniem w gry komputerowe i inne, hazardem, internetem i niewłaściwym zachowaniem w sieci,
- drobne wykroczenia, wandalizm, chuligaństwo,
- zaniedbywanie obowiązków szkolnych,
- wagary,
- ucieczki z domu.

Zachowania konwencjonalne to zachowania nastawione na podtrzymywanie w społeczeństwie tradycyjnych norm i wartości. Należą do nich zachowania prospołeczne podejmowane przez dzieci i młodzież oraz pozytywne zaangażowanie młodzieży w działalność rodziny, szkoły, życie religijne, np. przynależność do klubów sportowych, harcerstwa, grup religijnych, samorządów szkolnych itd.

źródło: Zachowania ryzykowne - IMiDz Warszawa 2017r. oprac. A. Dzielska

3. Diagnoza szkolna

Niniejszą diagnozę opracowano na podstawie:

- analizy dokumentacji szkolnej za rok szkolny 2022/2023 (dzienniki lekcyjne – oceny, frekwencja, uwagi, dziennik pedagoga szkolnego, notatki służbowe),
- ankiety przeprowadzonej wśród uczniów klas IV – VII,
- ankiety przeprowadzonej wśród nauczycieli,
- informacji przekazywanych przez Radę Rodziców,
- wniosków i rekomendacji Zespołu Wychowawczo – Profilaktycznego, Zespołu ds. Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej i Kształcenia Specjalnego oraz informacji i wniosków pedagoga szkolnego, pedagoga specjalnego oraz psychologa szkolnego za rok szkolny 2022/23,
- wyników obserwacji zachowań uczniów podczas przerw i lekcji w roku szkolnym 2022/23,
- rozmów z uczniami, nauczycielami, rodzicami oraz pracownikami szkoły,
- analizy wyników nauczania i frekwencji w poszczególnych latach szkolnych.

Czynniki chroniące zdiagnozowane na podstawie wyników badań:

- wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa uczniów w szkole,
- wysokie wyniki w nauce,
- wysokie oceny zachowania,
- wysoka frekwencja,
- zaangażowanie uczniów w życie szkolne i klasowe,
- zaangażowanie rodziców w sferze dydaktycznej, wychowawczej i funkcjonowania klasy,
- zaangażowanie wychowawców i nauczycieli w sferze dydaktycznej, wychowawczej i funkcjonowania klasy,
- rozwijanie i promowanie uzdolnień,
- promowanie przez szkołę zdrowego stylu życia,
- wartościowe zagospodarowanie przez szkołę i rodziców czasu wolnego dzieci,
- prężnie działający Samorząd Uczniowski,
- prężnie działające Szkolne Koło Wolontariatu,
- odpowiednia organizacja pomocy psychologiczno – pedagogicznej,

- odpowiednia organizacja kształcenia specjalnego,
- systematyczna i prężna współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym,
- mało liczne klasy,
- funkcjonowanie rodzin wielopokoleniowych.

Czynniki ryzyka zdiagnozowane na podstawie wyników badań:

- zachowania agresywne uczniów (przypadki agresja słownej i fizycznej, wulgarne słownictwo, przypadki cyberprzemocy, przypadki kradzieży, przypadki znieważenia nauczyciela),
- brak zaangażowania części dzieci w naukę i osiąganie wyników poniżej możliwości, niska motywacja niektórych uczniów do nauki,
- niska samoocena niektórych uczniów,
- trudna sytuacja życiowa niektórych uczniów wpływająca na stan emocjonalny i wyniki w nauce (umieszczenie w rodzinie zastępczej, rozwód lub konflikty rodzinne, przemoc w rodzinie)
- przypadki próbowania przez uczniów środków psychoaktywnych.

Zalecenia do dalszej działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej oraz profilaktycznej:

- działania szkoły związane z zapewnieniem bezpieczeństwa,
- przestrzeganie procedur szkolnych,
- systematyczne działania integrujące zespół klasowy: wspólne przedsięwzięcia, wycieczki, zajęcia integracyjne,
- przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym,
- organizacja zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne uczniów,
- zachęcanie uczniów do systematycznej pracy, nagradzanie za osiągane efekty, pomaganie w wyznaczaniu kolejnych celów i motywowanie do ich zdobywania, elementy oceniania kształtującego,
- organizacja zajęć rozwijających kreatywność uczniów,
- pomoc psychologiczno-pedagogiczna oraz wspieranie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym z niepełnosprawnościami,

- rozwijanie u uczniów umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach,
- wzmacnianie czynników chroniących w codziennej pracy wychowawczej i dydaktycznej,
- wzbogacanie wiedzy uczniów na temat uzależnień oraz niebezpieczeństw związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych,
- kształtowanie kompetencji cyfrowych uczniów, rodziców i nauczycieli,
- realizacja programów profilaktyki uniwersalnej,
- promocja zdrowia psychicznego,
- pomoc specjalistów (pedagog szkolny, pedagog specjalny, psycholog szkolny, terapeuta pedagogiczny, logopeda),
- współpraca z rodzicami,
- współpraca z instytucjami i podmiotami wspierającymi szkołę (OPS, PCPR, GKRPA, Sąd rodzinny, Parafia Gaszowice, OSP)

Powyższa diagnoza stanowi podstawę opracowania Programu wychowawczo – profilaktycznego szkoły.

Opracowanie: Sylwia Miera – pedagog szkolna
we współpracy z Zespołem wychowawczo-profilaktycznym